

Svenska Canada-Tidningen

The Swedish Canada News

ARG. (Year) 25.

LÖSNUMMER 5 CENTS.

WINNIPEG, MAN., ONSDAGEN DEN 19 DECEMBER, 1917.

No. 50

FRAN FLYDDA DAGAR.

För Svenska Canada-Tidningen
AV JOHN E. FORSLUND.

Motto: Hvad hade min son på galejan att göra!
På redaktörens entragna bekrän att få ett bidrag till Svenska Canada-Tidningens jul- och jubileumsnummer finner jag det ganska svårt att återkalla något av värde. Ty minnen från den tid, jag sökte göra mitt bästa att hålla tidningen, grundad av den oföretagslige Manne Ohlén, vid liv, äro mycket magra. De brydsamma tider jag genomgick, synnerligast efter veckotidningens nedläggning, under försöket att hålla huvudet övan vatten, voro av sådan art, att jag sökte glömma dem så fort som möjligt och ha i minnet endast de glada stunderna, vilka voro få och spridda. Därför kan jag endast vidröra få episoder, vilka troligen komma att i träsäras endast de äldre av de svenska läsande Canada-borna, och fara synes vara, att en del av dessa ej få se dessa rader, emär Canada-Tidningen tycks ha lysts i bann och ej får finnas i några av de hem, varest man brukade läsa min "usla lapp" och varifrån epistlar ofta ankommo. Detta är dock en bisak.

De gladaste minnena ha fäst sig vid de lördagar, då jag kunde betala min personal, lyra och tryckning utan att behöva gå till banken och med hatten i hand bedja om ett litet förskott i form av en växel, som det tog långa tider att betala, mest genom omsättningar. Dessa växelfärfärer voro i sauning finansiella storbragder. Det kunde ju hända, att det ibland lyckades få sådana pampar som Andrew Schmidt (smeknamnet var Brass Schmidt) och Ole Simonson att skriva på, men mycket ofta fungerade herrarna sättere och redaktörer, Zilliacus och Konstantin Flemming som acceptanter. Till finanseringen hörde också att ha konton i två banker, och det gick ej så värt illa, tills den ena banken sa stopp. Læve vilans!

Andra trevliga minnen fästa sig vid de många, ofta allvarligt menade, mer eller mindre vänliga brev från prenumeranter angående oförändligheten att genast förstora tidningen och på allvar ta sig till med konkurrens från Förenata Staterna, varifrån våldiga pappersdrakar, liksom nu, kommo till handa. Många av dessa välvilliga personer voro ofta skyldiga för ett eller flera år. Sancta Simplicitas!

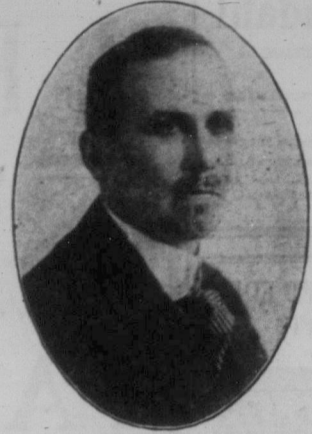
Saxen var ju den egentliga redaktionssekreteraren, och den gjorde åt minstone inga sådana misstag som t. ex. härrörde från vår nitiska Jonas Petter - numera storpamp i Wetaskiwin. Lokalyheter voro ju få och allsomm kunde uppskasas var ju "gefundenes Pressen". J. P. kom en morgon med andan i halsen och rapporterade, att en viss mans son var "dö", och notisen infördes med det vanliga beklagandet. Saken var emellertid den, att sonen döpts! J. P.'s på den tiden provinsiella uttal lät ordet döps ljudas som döft, och på grund av att J. P. knappast hunnit svälja frukostpotatisen, uppfattades ordet som "dö". Lyckligtvis var mannen i fråga resonabel och nödgas ursäkter gjorda. Det torde därför vara på sin plats att här nämna blivande tidningsutgivare, att ej lägga sig till med så villiga gossar, att de springa hemifrån med frukosten halvsvald för att hinna till tryckeriet i rättan tid. Men om så skulle vara, så hoppas jag, att dessa praktexemplar må lyckas lika bra i livet som vår vän pampen i Wetaskiwin.

Under sådana förhållanden, är det ju klart, att den literära, om ordet ens kan nyttjas i detta fall, delen var något underhaltig, och hade läsarekretsen varit så kritisk som nu, torde bladet snart nog ha dött sotdöden. Att det kunde förtgå berodde på att vi föll i arv eller rättare genom köpet förvärvat ett smålittat underskott från dåvarande regeriet, med förbehåll när tillgitts att vara dess språkrör på stort sätt göra lit. Det var just icke nobelt, men då ändamålet såges heliga medlen, och de engelska tidningarna gjorde samma sak, endast i mycket förstorad måttstock, tog man sin hjälp och tidningens tyngande liv förlängdes.

Tack vare en gammal press kunde tryckeriarbetet mottagas och utbytet blev ej så dåligt, ånknökt det blev svårt vid regeringsombytet.

Det måste liksom något tusande eller bekrande i att giva ut en tidning, ty annars torde det vara svårt att förklara, varför i de brydsamma tiderna en konkurrent började giva ut en "samtda" i Winnipeg. I A. G. Blancs bekrande "Ett reseant teatersällskap" lärer direktören tillkännagiva, att de som varit präster i första akten skola vara rövare i andra akten. Denna fras tycktes mig då passa ytterst väl på den prästman, som började konkurransen, ty jag nödgades köpa hans affär för att hava det viktiga monopoliet

SVENSKA CANADA-TIDNINGEN

N. F. SON BROWN, Redaktör.

P. M. DAHL, Manager.

O. K. THOMASSEN, Adv. Mgr.

M. A. ERICKSON.

SVENSKA CANADA-TIDNINGENS TRYCKERIPERSONAL.

SVENSKA CANADA-TIDNINGENS BYGGNAD.

1892-1917

NAGRA MINNEN AV EN EX-PRESSMAN.

AV JOHN E. LIDHOLM.

Till flydda tider återgår min tanke än så gärna, säger skalden, och i detta instämmer även jag. Under ett skiftesrikt liv har jag hunnit prova både lyvt och lett, både malört och honung, och upplevat erfarenheter både glada och bekymmersamma. Men även de senare te sig nu efter ärens lopp i ett visst rosafärgat skimmer och hjälpa till att giva kontur och linjer i de tavlor, som minnet trollar fram, då dagens arbete är slut och man vid härdens sätter i lästolen och njuter av värmen, medan de kalla fläkterna från Fort Churchill eller Medicine Hat tjuta kring knutarne. Under sådana omständigheter bli alla mina upplevelser värdelösa häkromster, och jag skulle ej vilja - även om jag kunde - göra mig av med någon av dem.

Detta leder mig in på ämnet om min verksamhet som tidningsman, ty bland mina meriter eller demeriter hör även den att vara "ex-pressman". Efter ett par års erfarenhet vid en tidning i Minneapolis kom jag år 1905 hit upp till Winnipeg, denna västra Canadas metropol, för att prova min lycka vid denna tidning. Min verksamhet här sträckte sig över en period av fyra år, under vilken tid jag hade tillfälle att prova litet av varje.

Under omkring ett år förenade jag i min ringa person icke endast manager-, redaktör- och bokförelsesrollerna, utan även ett antal andra mer eller mindre viktiga underordnade sysslor. Jag kan därför liksom bondkomikern Lars Petter Larson fullt sanningsenligt säga att "jag var en purdy bisig sved-feller", och att jag ej hade ett överflöd av tid för vila eller förströelse.

Dock, det gick i alla fall, och det var då huvudsaken. I trots av de brister, som helt naturligt skulle vidlidas en 12-sidig tidning, vilken redigerades vid tillfällen då latet annat krävde min uppmärksamhet, växte prenumerantantalet så att den hann upp till en för Canada ganska respektabel storlek, och jag hade all anledning att vara be-

**En God, Glad och Fridfull Jul
önskas alla svenskar i Canada.**

låtten med framstegen i den riktningen.

Värre var frågan om de rent mekaniska svårigheternas lösning. Vi hade en gammal cylindervers, som en gång i tiden tillhört den stolta Free Press. Detta var för mycket länge sedan och den hade nu ganska ramponerad, samt i ett svenskt tryckeri i Fountain street. Vi kunde å den endast trycka två sidor i ett "run" och endast en fyra hundra per timme. Detta gjorde, att man hade ej väl fått ut ett nummer på onsdagen, förrän man fick börja med tryckningen av lördagens för nästa veckas nummer. Jag nämnde förut att denna cylindervers var mycket antik, och det hörde därför till programmet att en eller annan bit skulle gå sönder, just då man bäst behövde den. Detta var lyssnerhet följande första tiden, då tidningen ofta försenades, så att man på Logan avenue - då, som nu svenskarne gata - kallade den "Söndags-Nisse".

Det är ibland ej så lätt att kunna njuta av skänket, i all synnerhet då man är så intraserad som jag var, och jag gjorde de mest förvirrade ansträngningar att få ut tidningen i tid, och hade nöjet se min ansträngningar härvidlag givna mer eller mindre lyckade resultat.

Men utom besvärligheterna med cylinderversen följde även bråk med sättsmaskinen. Vi hade då ej någon modärn "linotype"-maskin, utan en s. k. "monolite". Denna var både min och stiltäckarens "påle i köttet"; en verklig "infernal machine" (jag vågar ej använda det svenska namnet), som alltid på tisdagarna slog sig på tvären och som enqvist tvärade sättsarens välmänsade knäckningar och djupsinniga mekaniska experiment.

Faktorn var en tillgång, en viss

Gudmundur J. Han kunde ej ett enda ord svenska, men kunde det oaktat sätta svenskt, norskt eller franskt manuskript, med en färdighet, som var nästan övernaturlig. Denna färdighet kom väl till pass då vi ofta utförde arbeten på engelska, franska, norska och andra språk.

Som presslångare hade vi två gossar, John och Albin H. De voro bröder och John var vid den tiden en sexton år gammal och hans bror ett par år yngre. John lär nu vara en välbestäld löjtnant vid något canadensiskt regemente "somewhere in France". Men det var egentligen en olyckshändelse som Albin råkade ut för, som jag nu tänkte inflika i denna korta skildring av min verksamhet i pressens tjänst.

En dag i februari månad år 1908 satt jag i godan ro en förmiddag och arbetade med sax och klisterburk. Pressen gick sin gamla såvliga gång ute i tryckeriet och dess dova mullrande var i mina öron en ljuv symfoni, som alltid tydde på att allting gick sin sakliga gång. Plötsligt stannade maskineriet några minuter, men jag hördet snart igen det surrande som antydde att den elektriska motorn åter startats. I och med det samma hörde jag ett vilt skrik och sprang genast ut för att se vad som hänt. Jag fann då Albin liggande under pressen, hållande om högra handen från vilken blodet forsade. Jag fick i hastigheten tag i en nåsduk och ett snöre, samt sökte så gott jag kunde stanna blodflödet från pekfingeret, som var avbrutet ovanför andra leden, endast fasthängande med huden vid inståden. Han hade stannat pressen för att krypa, under densamma och tagat bort en del trasor, som råkat fastna i ett kugg-hjul. Medan han var sysselsatt med

detta hade hans bror, som misförstått någon signal, startat maskineriet och Albins fingret hade fastnat och knäckts. Jag förstod, att om något skulle göras, måste det göras snart, och sprang ned till Main Street, där dr. Johnson hade sitt kontor. Han såg på fingret, skakade på huvudet och ville genast ta fram instrument och amputera detsamma. Jag hade då ej läst om dr. Carroll's kirurgiska ympningsexperiment, men jag insåg att förlusten av högra pekfingeret skulle vara en katastrof i gossens liv och anhöll på det bestämdaste att ett försök att rädda fingret borde göras. Dr. J. ansåg att försöket borde vara lönlöst, men gick in på det i alla fall och efter vederbörlig tvättning och desinficering av "svarta handen" blev fingret spelakt och de trasiga vävnaderna syddas tillsammans. Albin kunde ej arbeta på en fyra veckor, men då han sedan kom tillbaka hade jag nöjet se ett experiment lyckats, och att fingret, som först var något stelt sedan åter fick sin förra rörlighet. Då jag sist såg honom, och det var en fem år senare, var han fullt återställd och var gammal nog att först vid första förtur min optimistiskt räddat honom från.

Detta är endast en kortfattad skildring av några av de problem som för en tio tolv år sedan förefunnos, och som fördrade sin lösning. Denna period, fast ej den äldsta i svenska pressens historia i Canada, kan dock på sätt och vis kallas en pionjär-period. En ny period har sedan dess inbrutit, men även den har liksom sina föregångare sina problem att lösa och svårigheter att övervinna. Tidningsmanarbetet - jag talar nu om det svenska - är fyllt av vedervärdigheter, och ger ej betalning i klingande mynt. Men det har till trots härvat en viss

SVENSKA CANADA-TIDNINGENS PERSONAL.

BIOGRAFISKA UPPGIFTER.

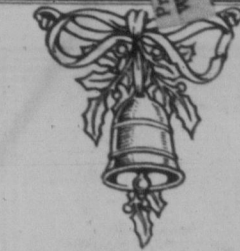
P. M. Dahl, Svenska Canada-Tidningens manager, är född i Norge 1869. 1882 kom han till Oke, Jämtland, där han stannade till 1896, då han begav sig till Malmberget. Efter två år reste han till Trondhjem, Norge, där han genomgick Handelskolan. Efter några års anställning i trävarusaffär och på Ångbåtskontor, utvandrade han 1902 till Canada, där han slog sig ned i Winnipeg. Han arbetade här först som järnvägsarbetare och snickare. Genomgick Winnipeg Business College och erhöi därefter anställning som bokhållare hos J. A. Gustafson & Co. och hos järnvägskontraktören J. M. Kullander. I två år var Mr Dahl manager för Canada Posten. 1910 startade han tillsammans med red. Ingvar Olsen den norska tidningen *Norröna*, vars manager han ännu är. År 1913 blev han även manager för Svenska Canada-Tidningen.

Nils F. son Brown, Svenska Canada-Tidningens nuvarande redaktör, är född 1884 i Bro socken, Upland. Genomgick Upsala högre allmänna läroverk, där han 1906 avlade studentexamen. Studerade några år juridik vid Upsala universitet. Kom till Amerika på våren 1910 och tog genast anställning som medredaktör i Svenska Amerikanska Posten i Minneapolis. I januari 1913 kallades han till redaktör för Svenska Canada-Tidningen, vilken plats han fortfarande innehar.

O. K. Thomassen, Svenska Canada-Tidningens annonsmanager, är född i Bergen, Norge, 1859. Genomgick latinskolan i nämnda stad och avlade examen 1907. Sedan han genomgått handelskola, tjänstgjorde han på kontor i Bergen, Newcastle och Hamburg. Kom till Förenata Staterna 1910 och till Winnipeg 1911. Efter en tids anställning i Banfields möbelhandel och hos Latta Bros. i Govan, Sask., blev han 1912 fastad vid "Norröna", som dess annonsmanager, och 1913 blev han även annonsmanager för Svenska Canada-Tidningen.

Martha Erickson är en ung dam, som varit fastad vid Svenska Canada-Tidningen sedan i våras som stenograf. Miss Erickson, som är född i Sverige, kom 1904 till Winnipeg. Hon har genomgått St. Johns Technical High-school samt handelskola.

Tjuning, en viss dragningskraft, som i alla fall tillfredsställer, trots det materiella utbytet i de flesta fall blir ringa, och ej motsvarar det arbete som nedlagges. Heder åt Ijusetts riddar-vakt i svenska pressens tjänst!

FRAN PIONIARTIDEN.

För Svenska Canada-Tidningen
AV K. FLEMING.

SVENSKA Canada-Tidningen firar i år 25 års-minnet av sin grundläggning, och det är för mig en ren glädje att som en av dess grundläggare teckna några drag från dess uppväx och tillgångar öden.

När jag i 1894 fann mig utan sysselsättning genom "Den svenske Canadensaren" nedläggning, besöt jag mig för att börja en tidnings- och tryckeriförelse på egen hand. Min faderlige vän, pastor Svante Udden, utgav en månatlig traktatetidning "Stens vaktare" för den lutheriska missionsverksamheten i Canada, som han förestod tillsammans med sitt pastorsämbete i härvarande lutheriska församling, och vi beslöto att göra en utvidgning av densamma till veckotidning. Vi skrapade ihop nog penningar emellan oss att inköpa stilar och kaster och andra tillbehör som ingår i uppsättningen av ett anapråkligt tryckeri. Som affärsföretag voro utsikterna ej vidare lovande. Prenumerantantalet, även med det lojalaste understöd, kunde ej räknas i många hundradra och vad valutan beträffar hade vi att tävla med de stora tidningarna från Staterna. Men pastor Udden var en banbrytartyg av det äkta slaget, som ej tvecade, när det gällde att göra något för den svenska odlingen och med utspottningar av olika slag och outtröttligt och oömt arbete blödd han företaget de första åren, tills det närgörunda började gå och få vind i segeln. 1896 fick jag övertaga tidningens ensam, ty han resignerade då från församlingen och skulle avflytta till Staterna. Jag döpte om tidningen till "Canada" och knogade på en tid till Mr John E. Forslund, som förtrodd med utgivandet av "Canadensaren" som månadstidning tillsammans med Mr Max Zilliacus gav mig ett köpenband, som ledde till att affären övergick till Mr Forslund och "Canadensaren" sammanslogs med "Canada" och utgivningen fortsattes under det sistnämnda namnet. Jag tryckte då tidningen själv på en "Gordon Press". Herr brukade vi hänka formarne till ett tryckeri och ett par gånger hände det, att min sätterspojke, eller "printer's devil", som han mera betecknande kallades på landets tecknande kallas kom tillbaka med gräten i halsen och berättade att formarne lågo avstjälpta - på gatan. Den veckan flugo prenumeranterna intet.

Arbetet hade varit tyngande för mig och jag beslöto att vila mig litet genom ombytet och beviljade värdemiljon 1897 vid Gustavus Adolphus College i St. Peter, Minn. På sommaren kom jag tillbaka och tog anställning hos Mr Forslund. Tidningen hade ytterligare utvidgats och vi hade fullt att göra med accidenstryckning. Tidningen var emellertid fortfarande en "vit elefant", ty prenumerantantalet växte sakta. Invandringen gick fortfarande trögt. På början av århundradet tog den emellertid fart och många skandinaviska från Staterna började flöcka hit och därmed började prenumerantantalet bli en mera betydande inkomst. 1902 köpte jag affären tillbaka av Mr Forslund och inköpte en större tryckpress samt sedermera en stilsättningsmaskin. Och med uttryck (Forts. Å sid. 7.)

TRYCKERIPERSONAL.

Eilert Johnson, Svenska Canada-Tidningens kontor sedan i somras, är född i Norge. Han kom till Canada för fem år sedan och har i flera år arbetat på "Voice" tryckeri.

Verner Jernberg, sättere vid Svenska Canada-Tidningen tryckeri, är född 1892 i Sverige. Han kom till Canada 1904 och har sedan 1909, med ett års avbrott, arbetat vid denna tidning. Mr Jernberg är säkerligen en av de skickligaste svenska maskinsättnare i Amerika.

John Dalström, även sättere, är född 1876. Kom till Förenata Staterna 1895 och till Canada 1904. Mr Dalström har med några avbrott arbetat cirka fyra år vid Svenska Canada-Tidningen. Han var även några månader 1909 redaktör för S. C. T.

Teodor Butler, denna tidnings pressman, är född i Sverige 1893. Han kom till Amerika 1907 och har varit anställd vid tidningen i fyra år.

A. Berg är född i Norge. Han hade bott i Grand Forks, N. D. 25 år, innan han i våras kom till Winnipeg.

Alfred Joelson är född 1890 i Norge. Han har varit i Canada i tre år och har arbetat på S. C. T.'s tryckeri cirka ett och ett halvt år.

Elsie Graham är en ung friländska som förtrott sig till S. C. T. och sedan i våras arbetat bland skandinaverna på denna tidnings tryckeri.